

-barometri 2020

Jokaisella on oltava
mahdollisuus elää
taiteen ja kulttuurin äärellä
niin tekijänä, kokijana kuin
harrastajanakin.

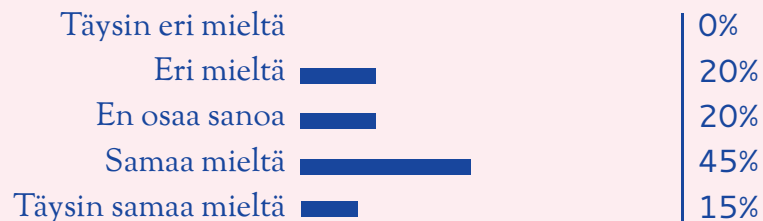
Tarvitsemme taiteelle ja
kulttuurille suuremman
roolin yhteiskunnassa.

Kansanedustajien mielestä kulttuuriala saa äänensä kuuluviin julkisessa keskustelussa, kulttuurijärjestöjen johtajien mielestä ei saa: Päättäjistä 49 % on samaa mieltä väitteen "Kulttuuri saa äänensä kuuluviin julkisessa keskustelussa" kanssa ja vain 35 % eri mieltä. Kulttuurijärjestöjen johtajista taas 50 % oli väitteen kanssa eri mieltä, ja samaa mieltä oli 50 %.

Päätäjät suhtautuvat kulttuurialan edunvalvontaan positiivisesti. Jopa 52 % kansanedustajista oli tätä mieltä, mutta huomattavan moni eli 37 % ei osannut sanoa. Tämä voi johtua siitä, että kulttuuripoliittista keskustelua on sen verran vähän, ettei positiivinen asenne tule esille.

Myös kulttuurijärjestöjen johtajien käsitys päätöksentekijöiden suhtautumisesta alan edunvalvontaan on erittäin myönteinen:

*)prosentit pyöristetty lähimpään kokonaislukuun.

Tutkimustuloksia taiteen ja kulttuurin vaikutuksista:

- Parantaa kognitiivista suorituskykyä
- Laajentaa maailmankuvaamme
- Lisää itseymmärrystämme
- Auttaa meitä ymmärtämään muita
- Vahvistaa mielenterveyttä

Kansanedustajien vapaissa vastauksissa näkyy kulttuurin hyvinvointivaikutukset:

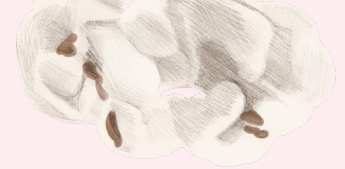
“Ikäihmisten oikeus kulttuuriin ja taiteen merkitys hyvinvointiin tuntuu olevan lievässä nousussa.”

“Kirjastojen ”uusi tuleminen” on tuonut minulle toivoa ja iloa. Niillä on uskoakseni merkittävä rooli lukutaitoon liittyvän keskustelun osana ja toisaalta uudenlaisen yhteisöllisyyden kotipesänä.”

“Kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksia ei edelleenkään tunnusteta! Yhdessä tekemistä pitäisi lisätä huomattavasti. Eri sektorit toimivat liikaa omissa poteroissaan. Tämä johtaa siihen, ettei esimerkiksi kulttuuria ja taidetta osata hyödyntää tarpeeksi.”

“Kulttuurin ja taiteen merkitys tunnustetaan ja tunnustetaan, mutta tämä ei ikävä kyllä ole johtanut päätöksenteossa riittävään resurssointiin. Monet hyvät asiat ovat hankkeiden ja poukkoilevan rahoituksen varassa. Isot riskit liittyvät rahapelipolitiikkaan.”

“Kulttuurilla ja taiteella on suuri merkitys ihmisten hyvinvointiin. Ala tarjoaa myös paljon kasvu ja työllisyysmahdollisuuksia.”

“Kulttuuri osana hyvinvoinnin lisäämistä on tunnustettu, mutta konkreettisissa päätöksissä on yhä parannettavaa.”

“Meillä ei ymmärretä luovien alojen merkitystä koko kansantalouden kannalta. Emme osaa nähdä minkälainen merkitys kulttuurilla ja taiteella on hyvinvoinnille.”

“Toivoisin, että kulttuurin ja taiteen merkitys olisi laajemmin tunnustettu yhteiskunnallisena muutosvoimana, sivistyksen kulmakivenä ja hyvinvoinnin lähteenä.”

“Paljon enemmän tulisi olla puhetta esimerkiksi kulttuurin ja taiteen hyvinvointivaikutuksista. Edelleen on myös liian vahva käsitys siitä, että kulttuuri ja taide kuuluisivat ns. yläluokalle. Lisää panostuksia kulttuurin ja taiteen saamiseksi osaksi kaikkien väestöryhmien, ikäryhmien ja elämäntilanteissa olevien ihmisten elämää. Turun kirjaston ratkaisu lainata teatterilippuja on mainio! Samoin FinFameissa kehitetty Omakuva NYT -malli vastaamaan nuorten mielenterveyden haasteisiin.”

Kuntien kulttuuripolitiikka on kulttuurille ja taiteelle elintärkeää.

Kunnat rahoittavat kulttuurilaitoksiaan 305 miljoonalla eurolla, josta valtionosuuksien määrä on hieman yli 48 miljoonaa euroa. Valtionosuudet perustuvat henkilötyövuosiin. Kuntien koko kulttuuritoiminnan rahoitus on kooltaan 467 miljoonaa euroa. Valtion kulttuuribudjetin koko vuoden 2020 talousarviossa kulttuuribudjetin koko on 479,7 miljoonaa euroa eli lähes sama (tällöinkin luvusta puuttuvat kirjastot ja taiteen perusopetus).

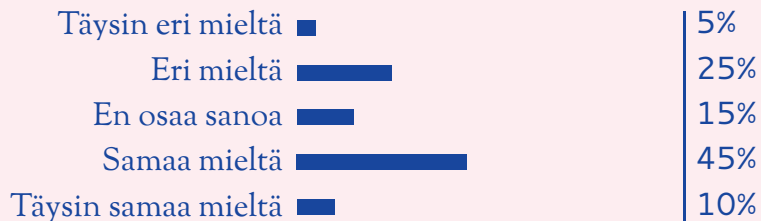
Kulttuuri tuo rahavirtoja kaupunkiin ja vahvistaa kuntataloutta: esimerkiksi Jyväskylässä taidelaitoksiin liittyvät rahavirrat ovat 8,4 miljoonaa euroa. Tutkitusti kulttuuri lisää kunnan vetovoimaa, sillä monipuoliset kulttuuri- ja taidepalvelut tuovat matkailijoita, asukkaita ja työllisyyttä. Luovien alojen edistäminen monipuolistaa kunnan elinkeinorakennetta.

Kuntaliitto suosittaa kuntia tukemaan koronan vuoksi vaikeuksiin joutuneita kulttuuri- ja sivistyspalveluja tuottavia toimijoita.

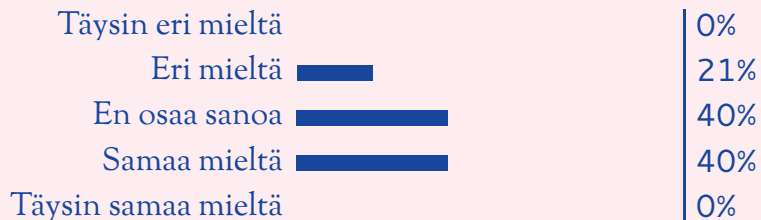
”Kuntien talouspaineet edellisten vuosien leikkausten sekä ikärakenteen muutoksen seurauksena.”

– kansanedustajan vastaus kysymykseen kulttuuripolitiikkaan viimeisen vuoden aikana vaikuttaneista asioista.

Kulttuurialan toimintaedellytykset ovat parantuneet viimeisen vuoden aikana. Kulttuurijärjestöjen johtajista 55 % on samaa tai täysin samaa mieltä väitteen kanssa:

Ja kansanedustajista puolestaan 40 % on sitä mieltä, mutta jopa 40 % ei osannut sanoa omaa arviotaan kulttuurialan toimintaedellytysten parantumisesta:

*)prosentit pyöristetty lähimpään kokonaislukuun.

”Olen parhaani mukaan edesauttanut karjalaisen kulttuurin säilymistä ja vahvistamista niin kotiseudulla kuin laajemminkin.”

– kansanedustaja

”Kulttuurin ja taiteen asema on parantunut, kun verrataan esim. kymmeniä vuosia sitten olevaan tilanteeseen. Kansallisen kulttuurin asemaa tulisi vahvistaa!”

– kansanedustaja

”KULTA ry:n työ näkyy jo monessa kohdassa. Jos hallitusohjelman kirjaukset ja budjettivaraukset toteutuvat, niin tilanne paranee. Riippuvuus veikkausvoittovaroista huolestuttaa.”

– kulttuurijärjestön johtaja

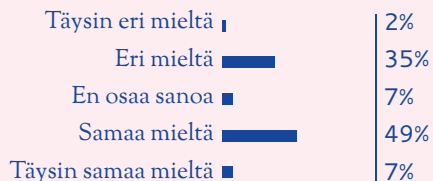

Kansanedustajien ja kulttuurialan omat arviot poikkeavat siinä, onko kulttuuri ja taide ollut osa yhteiskunnallisten ongelmien ratkaisua kuluvan vuoden aikana.

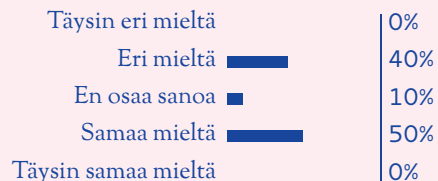
Vain 28 % päättäjistä on eri mieltä tai täysin eri mieltä väitteen kanssa, kun taas kulttuurijärjestöjen johtajisto oli huomattavasti pessimistisempi. Jopa 60 % vastaajista oli erimieltä tai täysin eri mieltä väitteen kanssa.

Vastaukset siitä, tunnistetaanko luovien alojen merkitys Suomen talouskasvulle ja alueiden elinvoimalle, hajosivat:

Päättäjät:

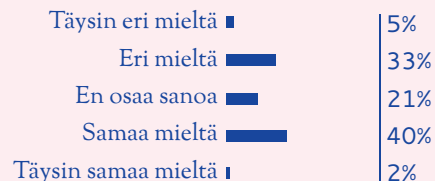

Jäsenjärjestöme johtajat:

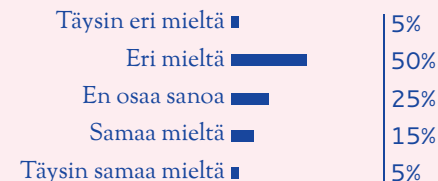

Esitimme myös väitteen, ”kulttuurin ja taiteen vaikutukset terveyteen, hyvinvointiin ja oppimiseen näkyvät kuntapolitiikassa”. Kulttuurialalla ollaan siis päättäjiä pessimistisempiä. Siihen voi vaikuttaa tilannekuva, jossa huoli rahoituksen riittävyydestä painaa kulttuurialaa ja leikkauksia on kunnissa tehty myös kulttuurialalle.

Päättäjät:

Kulttuurijärjestöjen johtajat:

*)prosentit pyöristetty lähimpään kokonaislukuun.

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n jäsenjärjestöjen johtajien tuntemuksia:

”Merkitys kuntapolitiikassa: Helsinki panostaa ja ymmärtää, mutta valitettavasti muuallan Suomessa tilanne on toinen. Toki positiivisiaakin esimerkkejä kunnista ja kaupungeista löytyy.”

”Kulttuurin ja taiteen merkityksen ymmärtäminen on hyvällä alulla, mutta liian usein päättäjät pystyvät vetoamaan ”huonoihin aikoihin” – erityisesti kuntapolitiikassa.”

”Taiteen kenttä on selvästi monimuotoistunut, vapaa taiteen kenttä on vähitellen voimistunut monialaisesti, myös muualla kuin pk-seudulla. Taiteilijoiden toimeentulomallit eivät kuitenkaan ole helpottuneet. Työ on pirstaleista freelancer-työtä, monin osin matalasti palkattua. Erityisesti tämä koskee muusikoita. Viimeaikaisten otsikoiden valossa on havaittavissa myös, että taidekentällä on monia ongelmia esim. siinä, että valtarakenteet mahdollistavat voimakkaiden persoonien ja yhteisöiden vallan väärinkäyttöä. Taidealalla tämänlaisia persoonia ja yhteisöjä muhii varmasti vielä runsaasti.”

”Toimintaympäristö muuttuu kulttuuritoimijoiden palvelujen tarpeen osalta myönteisesti. Tällä hetkellä kuitenkin on epävarmuutta siitä, pystytäänkö tarpeen kasvuun vastata. Todennäköisesti palvelutarpeen kasvu ohjaa/velvoittaa kulttuuritoimijoita entistä vahvemmin liiketoiminnalliseen toimintamalliin.”

”Uusia ratkaisuja täytyy löytää ja yhteistä vaikuttamistyötä tarvitaan!”

”Kulttuurin ja taiteen tila on suhteellisen hyvä ja museoilla taitaa mennä loistavasti, mikä on ilahduttavaa. Kuvataiteen ääni ja näkyvyys yhteiskunnassa ja rahoituksessa (valtio, kunnat) on valitettavan pieni.”

”Museoiden avautuminen yleisöjen suuntaan, mm. Museokortin käyttöönoton ja sosiaalisen median aktiivisen käytön kautta on lisännyt kiinnostusta koko kulttuurin ja taiteen toimialaa kohtaan.”

Kulttuuri on
tärkeämpää!

Kansanedustajien näkemyksiä:

”Mielestäni olemme menossa oikeaan suuntaan. Tärkeää, että toimijat puhuvat ”yhdellä” äänellä. Tekijänoikeudet tulevat käsitte-
lyyn tulevana vuonna ja mm. tässä näen, että KULTA ry:llä on oma
roolinsa.”

”Kulttuurialan rahoitus tarvitsisi lisää läpinäkyvyyttä ja aitoa riippu-
matonta laadunvalvontaa, ml. Taiken toiminnassa. Kulttuuriala saa
äänensä kuuluviin julkisessa keskustelussa, mutta usein tämä ääni
on negatiivisella tavalla poliittisesti latautunutta ja taso voisi yli-
päänsä olla laadukkaampaa. Kulttuurialalla tulisi ymmärtää parem-
min uudet liiketoimintamallit osana julkista rahoitusta.”

”Ylikansallinen, lähinnä Yhdysvalloista tunkeva kaupallinen kulttuu-
ri eri muodoissaan on vallannut ison osan kulttuurille kuuluvasta
osasta Suomessa viime vuosien aikana.”

”Suomi on edelleen insinöörivetoinen
maa, jonka elinkeinopolitiikka ei
riittävästi tunnista luovia aloja.”

”Musiikkiopistot ja kirjastot,
museokortti ilonaiheita.”

”Kulttuurin tila on monijakoinen ja vaikutuksiltaan laaja. Meillä on
useita kansainvälisen tason lahjakkuuksia, mm. kapellimestareita
ja muita vastaavia. Näitä saisi olla enemmänkin. Toisaalta meillä on
populaarikulttuuria, jonka taso vaihtelee. Välissä on monenlaista
kulttuurin ja taiteen muotoa ja harrastajaa. Monimuotoisuus on
rikkaus.”

”Uskon ja toivon, että nuorempi
sukupolvi näkee kulttuurin merkityksen
myös tulevaisuudessa.”

Kulttuuribudjetista (OKM:n budjetin luku 29.80) eli kulttuurin ja taiteen perusrahoituksesta noin puolet ohjataan rahapelitoiminnan tuotoista. Vuoden 2020 talousarviossa kulttuuribudjetin koko on 479,7 miljoonaa euroa, josta rahapelitoiminnan osuus on vajaa 260 miljoonaa euroa.

Kulttuuribudjetin prosenttiosuus valtion budjetista on vaihdellut vuosien 2010-2020 aikana 0,8%-0,9% välillä ollen nyt 0,8%.

Rahapelitoiminnan tuottojen osuus kulttuuribudjetissa nousi vuodesta 2010 vuoteen 2019 49,3 %:sta jopa 54,4 %:iin, mutta laskee julkisen talouden suunnitelman mukaan vuonna 2023 50,4 %:n tasolle.

Kulttuuri ja taide ovat osa kaikenlaisten ihmisten elämää.

Tämän väitteen kanssa oli samaa tai täysin samaa mieltä 75 % kansanedustajista ja 55 % kulttuurijärjestöjen johtajista. Alan näkökulmasta kulttuurin ja taiteen saatavuuden ja saavutettavuuden suhteen on siis paljon parannettavaa. Kulttuuripolitiikan painoarvo ei vastaa kulttuurin yhteiskunnallista merkitystä.

54 % kansanedustajista ja 95 % kulttuurijärjestöjen johtajista oli eri tai täysin eri mieltä väitteen kanssa, että kulttuuripolitiikan painoarvo vastaa kulttuurin yhteiskunnallista merkitystä.

Päättäjistä useampi kuin kulttuurijärjestöjen johtajista katsoi, että kulttuuri ja taide näkyy sivistyspoliittisessa keskustelussa. Päättäjistä samaa tai täysin samaa mieltä väitteen kanssa oli 62 % vastaajista, kun taas kulttuurijärjestöjen johtajista kukaan ei ollut väitteen kanssa täysin samaa mieltä, samaa mieltä oli 50 %. 77 % vastanneista kansanedustajista kertoi edistäneensä kulttuurin ja taiteen toimintaedellytyksiä edellisen vuoden aikana.

Nimettömästi toteutetussa kyselyssä Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n edustajille näkyy myös alan sisäistä kritiikkiä:

”Toimiala on juuttunut liiaksi vanhoihin rakenteisiin. Rahoitusmallit ja tavat eivät tarpeeksi löydä uusia mahdollisuuksia rohkaita julkisen ja yksityisen rahoituksen mahdollisuuksia. Pitäisi olla avoimempi uusien toiminta- ja rahoitusmallien kokeiluun. Yleisöjen arvostaminen voisi olla parempaa.”

”Vastustaako kulttuuriala muutoksia? Näkyvätkö diversiteettiin ja ympäristökysymyksiin liittyvät asiat riittävästä kulttuurissa ja taiteessa?”

”Taiteella ja kulttuurilla tuntuu olevan nostetta ja yleisöllä kiinnostusta, kuten esim. museoiden kasvava kävijämäärä osoittaa. Kulttuuripolitiikka on kuitenkin edelleen siilopolitiikkaa, jolloin kulttuurin läpileikkaavamman roolin ja painoarvon kasvua yhteiskunnassa ja sen päätöksenteossa ei pystytä täysimääräisesti saavuttamaan. Jostain syystä tuntuu, että samoina toistuvat kysymykset odottavat ratkaisuaan.”

Yhteenveto

KULTA-barometrin mukaan kulttuuri ja taide ovat osa kaikenlaisten ihmisten elämää, mutta kulttuuripolitiikan painoarvo ei vastaa kulttuurin yhteiskunnallista merkitystä. KULTA-barometrin tiedot kerättiin ennen kuin koronan vaikutukset iskivät luoville aloille.

Lukuisat kansanedustajat kertoivat parantaneensa kulttuurin ja taiteen toimintaedellytyksiä edellisen vuoden aikana. Myös KULTA ry:n jäsenjärjestöjen johtajien enemmistö koki, että kulttuurialan toimintaedellytykset ovat parantuneet viimeisen vuoden aikana. Koronan aiheuttamien tappioiden koko ei vielä keväällä 2020 ole tiedossa.

Kulttuurin ja taiteen näkyvyyttä sivistyspoliittisessa keskustelussa voi selvästi vielä parantaa. Samoin siinä, että kulttuurin ja taiteen vaikutukset terveyteen, hyvinvointiin ja oppimiseen näkyisivät kuntapolitiikassa, ja että luovien alojen merkitys Suomen talouskasvulle ja kuntien elinvoimalle tunnistettaisiin. Lähtökohdat kulttuurialan yhteiskunnalliselle vaikuttamiselle ovat hyvät, sillä kansanedustajien mielestä kulttuuriala saa äänensä kuuluviin julkisessa keskustelussa ja päättäjät suhtautuvat kulttuurialan edunvalvontaan positiivisesti.

Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:n jäsenjärjestöt:

Centralförbundet för Finlands
Svenska Teaterorganisationer ry (Cefisto)

Finland Festivals ry

Frame-säätiö

Kansallisgalleria

Konserttikeskus ry

Kukunori ry

Käsi- ja taideteollisuusliitto Taito ry

Lukukeskus ry

Stiftelsen Pro Artibus

Suomen elokuvasäätiö

Suomen Jazzliitto ry

Suomen Kansallisooppera ja -baletti

Suomen Kansallisteatteri

Suomen kirjastoseura ry

Suomen konservatorioliitto ry

Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry

Suomen Kulttuuritalot ry

Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto ry

Suomen museoliitto ry

Suomen Sinfoniaorkesterit ry

Suomen Teatterit ry

Svenska Teatern

Taiteen perusopetusliitto TPO ry

Teatterikeskus ry

KULTA-barometri mittaa kansanedustajille ja Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestön jäsenjärjestöjen johtajille tehdyn kyselyn avulla kulttuuripolitiikan painoarvoa. 43 kansanedustajaa vastasi kyselyyn ja heitä oli kaikista eduskuntaryhmistä, joilla on enemmän kuin 1 kansanedustajaa. Kysely toteutettiin helmikuussa 2020.

Lisätietoja Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry:stä ja siitä, miten barometri on toteutettu: info@kulttuurijataide.fi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Svenska
kulturfonden